

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Рада молодих учених університету

Матеріали
X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
«Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»
16-17 січня 2016 року

Збірник наукових праць

Переяслав-Хмельницький – 2016

УДК 001+37(100)

ББК 72.4+74(0)

Т 33

Матеріали X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький, 2016. – Вип. 10. – 646 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Коцур В.П. – доктор історичних наук, професор, академік НАПН України, ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Рик С.М. – кандидат філософських наук, доцент, проректор з наукової роботи ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Склярєнко О.Б. – кандидат філологічних наук, доцент

Коцур В.В. – кандидат політичних наук, голова Ради молодих учених університету

Кикоть С.М. – кандидат історичних наук, заступник голови Ради молодих учених університету

Гайдаєнко І.В. – керівник центру усної історії, секретар Ради молодих учених університету

©Рада молодих учених університету

©ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

кращу організацію науково-дослідної роботи у групі, на спеціальності є ефективним засобом об'єктивного виявлення та відбору обдарованої студентської молоді, реалізації творчих здібностей студентів, стимулювання потреби у творчому оволодінні знаннями, активізації навчально-пізнавальної діяльності.

Таким чином, завдяки активній співпраці викладачів і студентів відбувається постійне оновлення наукових знань, створюється середовище для формування ключової компетенції майбутнього фахівця – вчити особистість вчитися по-новому, бути готовим до інноваційних впливів у практичній педагогічній діяльності.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Волинець К.І. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи в умовах неперервності педагогічної освіти в університеті / К.І.Волинець // Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи: теорія і практика : [кол.моногр.] / авт. : К.І.Волинець [та ін.] ; упоряд.: К.І.Волинець, Т.І.Люріна, О.Я.Митник; за заг.ред. К.І.Волинець. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 212 с. – С.5-20.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Енциклопедія освіти / Академія педагогічних наук України; головний ред.. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Семиченко В.А. Використання психології в навчально-виховному процесі вищої школи / В. М. Семиченко // Педагогіка і психологія. – 1996. – №3. – С.33-43.
5. Шевченко Л.М. Формування готовності музиканта педагога до інновацій у професійній діяльності: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Л.М. Шевченко. – О., 2000. – 20 с.

*Юлія Волинець, Валерія Закусило
(Київ, Україна)*

МЕТОД ПРОЕКТУ ЯК ОСВІТНІЙ І РОЗВИВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ У РОБОТІ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. Стратегія сучасної дошкільної освіти полягає в тому, щоб надати можливість всім дітям дошкільного віку виявити свої таланти, можливості, творчий потенціал та реалізувати свої особисті плани. Для цього необхідно формувати особистісну культуру і компетентності дитини дошкільного віку; навчити пізнавати, досліджувати; давати елементарні теоретичні уявлення, що становлять систему знань дитини, життєво-важливих практичних умінь; навчитися жити разом, а також у злагоді з самим собою. Незважаючи на значну увагу науковців, практиків до проблеми використання проектної технології, потребують розгляду її теоретичні положення та компетентнісний потенціал, що дозволить удосконалити практику та ефективність її використання педагогами у дошкільних закладах освіти.

Метод проектів є актуальним, тому що дозволяє розв'язувати комплекс освітніх, виховних і розвивальних задач. Найважливішими з цих завдань є підвищення ефективності та інтенсивності навчально-виховного процесу; відпрацювання комплексу практичних умінь (у результаті застосування знань на практиці); розвиток творчих здібностей; самостійності; таких якостей – особистості, як працьовитість, відповідальність, комунікативність; розвиток мовлення, уміння викладати свої думки, користуватися науковою термінологією; формування вміння аналізувати свою діяльність і діяльність партнерів [6, с. 25].

Аналіз досліджень та публікацій. Проблема реалізації методу проектів в освітньому процесі не є принципово новою. Цей феномен перебував у центрі уваги дослідників різних періодів. Вагомий внесок у вивчення феномену педагогічного проектування зробили М. Горчакова-Сибирська, С. Кримський, А. Панченков, О. Пометун, Т. Ремех, Є. Полат, К. Ярьсько та інші. У контексті особистісно зорієнтованого навчання (І. Джужук, О. Блохін); його функцій як засобу формування ключових компетентностей (Г. Голуб, Н. Пахомова, О. Чуракова), розвитку творчих здібностей (М. Сердюк, Т. Шевцова). розкрито передумови становлення методу проектів як способу організації навчання. Теоретичні та практичні аспекти застосування проектної технології в навчальному процесі розглянуті в роботах Л. Гурьє, І. Єрмакова, О. Заїр-Бек, І. Колеснікової, Д. Махотіна, А. Пуліної, Г. Селевка та багатьох інших.

У методологічних розробках засновників методу проектів (Дж. Дьюї, В. Кілпатрик, Е. Коллінгс), у працях українських і зарубіжних дослідників (Г. Ващенко, І. Єрмаков, Є. Кагаров, В. Коваленко, Л. Левін, Ю. Олькерс, Є. Перовський, О. Пометун, О. Сухомлинська, І. Челюсткін, Є. Янжул, Г. Бельська, Н. Гавриш, О. Лінник, Т. Піроженко, Т.Тарасенко).

Мета статті. Теоретично обґрунтувати реалізацію проектної діяльності у дошкільному навчальному закладі як засобу розвитку пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Теоретичний аналіз сутності провідних понять дослідження дозволив охарактеризувати *метод проектів* як гнучку модель організації освітнього процесу, зорієнтованого на розвиток дітей старшого дошкільного віку та їхню самореалізацію у діяльності. Практика показує, що невід'ємним компонентом для роботи з дітьми старшого дошкільного віку в освітньо-розвивальному середовищі ДНЗ має

бути матеріал, який їй дає знання про навколишнє середовище: жива і нежива природа, професії, школа, сім'я, суспільство тощо. Така діяльність наближає дітей до реалізації їхніх потреб і до основ наукових знань.

Звернення до методу проектування має великі переваги. Він активізує, організовує, націлює дитину старшого дошкільного віку на творчу діяльність, пізнання, самоаналіз, спостережливість, експериментування.

Необхідність розробки методики проектної діяльності аргументується потребою гуманізації, модернізації освіти, практичного застосування особистісних підходів у навчально-виховному процесі, пошуком методично вмотивованих способів організації навчально-виховного процесу в умовах діалогової взаємодії та шляхів подолання відчуженості суб'єктів освітнього процесу. Актуальною є потреба практичної розробки подальших перспектив запровадження ідеї компетентнісного підходу під час навчально-виховного процесу, що в першу чергу передбачає розвиток дитини-суб'єкта пізнавального мислення, людини культури, креативної особистості.

Метод проекту стає невід'ємною складовою загального процесу модернізації, де ключовою ідеєю методики проектної діяльності є трактування цього способу побудови освітнього процесу як оптимального для розвитку особистості, наділеної суб'єктними властивостями (незалежність, свобода вибору, рефлексія, саморегуляція, життєтворчість та ін.). Головною проблемою визнано пошук дослідницьких умінь дітей до навчання в освітньому просторі та застосування різноманітних засобів впливу: методів, прийомів, технік, що пробуджують прагнення до самостійної творчої діяльності, стимулюють пізнавальну активність дітей старшого дошкільного віку [4, с. 116].

Учена О. Лінник виокремлює *макропроекти* (тривалі, міжпредметні, що потребують спеціальної підготовки педагога та дітей, вимагають ретельного планування, роботи з літературою тощо) та *мікропроекти* (короткочасні, невеликі за обсягом, присвячені розв'язанню проблемних завдань в рамках теми, що вивчається). За характером домінуючої діяльності проекти можуть бути варіативними: вони не мають зводитися до певного типу [2, с. 56].

Метод проектів як один із методів інтегрованого навчання дітей дошкільного віку, ґрунтується на інтересах дітей, дає можливість виховувати «діяча», а не «виконавця», розвивати вольові якості особистості, навички партнерської взаємодії. При цьому зберігати для дітей форму цікавої, захоплюючої гри. Темі проектів можуть бути найрізноманітнішими – як більш конкретними (будинки, іграшки, транспорт і ін.), так і досить абстрактними (дружба, мої права, перетворення), як більш близькими практичного досвіду дітей (тварини, посуд, зима і ін.), так і віддаленими (космос, Олімпійські ігри, море і ін.). Тема проекту може бути визначена за ініціативою дітей (що вони хочуть дізнатися, що їх цікавить), або з ініціативи вихователя (що вихователі вважають важливим для розвитку дитини). Якщо тема ініціюється дорослими, то підбирається відповідна віком мотивацію (ілюстрації, книги, предмети по темі, сюрпризні моменти, спеціально підібрані історії тощо) [7, с. 29].

У тематиці проектних завдань необхідно враховувати індивідуальні особливості дитини. Систему проектів потрібно будувати за принципом ускладнення. Використання методу «проектів» дозволяє реалізувати особистісно-діяльнісний і особистісно орієнтований підходи до освітнього процесу дітей старшого дошкільного віку. Основний акцент робиться на творчий розвиток особистості. Дитина повинна не лише засвоїти необхідні знання й уміння, а й навчитися шукати й знаходити об'єкти їх практичного застосування. Тільки активні дослідницькі методи та метод проектів перетворюють дитину на суб'єкт педагогічного процесу. Обидва спрямовані на розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку, обидва є методами пошуку.

Дані наукового дослідження Н. Матяш доводять, що в основі мотивації проектної діяльності перебуває сукупність *пізнавальних і зовнішніх мотивів*. У сфері розвитку дітей старшого дошкільного віку до цих груп можна віднести такі.

Пізнавальні (когнітивні) мотиви: цікавість – один із рівнів пізнавальної потреби, який в умовах пошукової активності може трансформуватися у допитливість; пізнавальна самодіяльність – бажання постійного занурення в проблему; продуктивність мислення – здібність до генерування нових оригінальних ідей, яка виявляється в пошуковій активності; гнучкість мислення – здатність швидко й легко знаходити нові стратегії діяльності, встановлювати асоціативні зв'язки між різними процесами та явищами; прогнозування – якість, що ґрунтується на уяві, інтуїції, аналітичних здібностях; виявляється в передбаченні майбутньої діяльності, її результату; самовдосконалення – прагнення досягти високої самооцінки; нахили й інтереси – індивідуальна властивість особистості, яка виявляється у бажанні та можливості виконати певну діяльність.

Зовнішні (соціальні) мотиви: перфекціонізм – бажання все виконати краще за інших, прагнення до досконалості в будь-якій справі; схильність до лідерства – можливість керувати процесом, заснована на захопленні справою, глибокому розумінні її сутності; самоствердження – внутрішнє бажання підвищити свій статус у групі однолітків; бажання одержати гарну оцінку; почуття відповідальності перед класом або вчителем. Наявність в дітей деяких із зазначених мотивів або їх комплексу сприяють успішному перебігу проектної діяльності [4, с. 117].

Робота з проектами має відповідати наступним *вимогам*: виконання має здійснюватися на визначеному обсязі теоретичних знань; теми проектів розробляє вихователь ДНЗ; терміни виконання проектів залежать від змісту, мети та завдань; творчі завдання презентуються в кінці проекту разом з вихователем (фотозвіт, відеопрезентація, стендгазета, вистава, розваги тощо). Важливою умовою розвитку дітей старшого дошкільного

віку є використання в навчально-виховному процесі активних та особистісно зорієнтованих технологій, методів і форм організації освітньо-виховного простору, серед яких – *метод проектів*.

Отже, метод проектів змінює підхід до освітньої діяльності: здібності дитини закладені природою, а дошкільний навчальний заклад має створити умови для їх розкриття; знання повинні служити для пристосування людини до навколишнього середовища і мати практичну спрямованість; головне – не кількісні характеристики знань, отриманих дітьми в ДНЗ, а вміння використовувати їх у конкретній ситуації; важливо підкорити зміст навчально-виховної діяльності розв'язанню практичних проблем, що відповідають силам, підготовці та інтересам дитини; розв'язання проблем вимагає поєднання розумової і фізичної праці, що має розвивальну та суспільну цінність.

Таким чином, набуті в процесі реалізації проекту знання, вміння та навички не тільки набувають особливої міцності та свідомості, а й асоціативно пов'язані з отриманим задоволенням, що стає стимулом до нового пошуку. Пошук, у свою чергу, викликає нові асоціації, нові проекти. Процес діяльності дошкільнят в проекті складний і динамічний, оскільки залежить від вікових та індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку. Отже, розвиток пізнавального інтересу як складного особистісного утворення відбувається поступово у діяльності, що має практичну спрямованість і дає можливість дитині входити в проблемну ситуацію. Саме проектна діяльність забезпечує можливість отримувати, синтезувати, комбінувати, активно використовувати історичну інформацію про предмет. Базуючись на особистісно-орієнтованому підході до навчання і виховання, проектний метод розвиває пізнавальний інтерес до різних галузей знань, формує навички співпраці, впливає на психічний розвиток дітей старшого дошкільного віку.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) [Текст] / Науковий керівник А. М. Богущ – К.: Спеціальний випуск журналу «Вихователь-методист дошкільного закладу», 2012. – 64 с.
2. Лінник О.О. Творче проектування в організації життєдіяльності шести річок / Лінник О. О. // Навчально-методичний посібник. – Л. : Альма-матер, 2005. – 178 с.
3. Метод проектів у діяльності дошкільного закладу / укладач Л. А. Швайка. – Х. : Вид. група «Основа», 2010. – 203 с.
4. Онопрієнко О. В. Сутнісні ознаки методу проектів: історичний аспект // Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати: // Практико-зорієнтований збірник – К.: «Департамент», – 2003. – С. 114–119.
5. Піроженко Т. О. Особистість дошкільника: надії та перспективи розвитку / Т. О. Піроженко. – Запоріжжя : ЛПС ЛТД, 2003. – 176 с.
6. Сич Р. В. Організація проектної діяльності – невід'ємна складова процесу вивчення навчальних дисциплін // Педагогічний вісник : наук.-метод. журн. – 2010. – № 4. – С. 25-28.
7. Солодянкіна О. В. Система проектування в дошкільному закладі: метод. пос. / О. В. Солодянкіна. – М. : Аркти, 2010. – 80 с.

*Юлія Волинець, Валерія Закусило
(Київ, Україна)*

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. На сьогоднішній день особливого значення у змісті підготовки майбутніх фахівців вищих педагогічних навчальних закладів набуває екологічна складова. Це зумовлено низкою чинників, серед яких варто назвати глобальну екологічну кризу, низький рівень екологічної освіти та свідомості населення, зокрема молоді. Важливу роль має відігравати якісна екологічна освіта підростаючого покоління. Особливої актуальності це завдання набуває при підготовці фахівців, чия майбутня професійна діяльність пов'язана з проблемами збереження, відтворення і використання природних ресурсів. З іншого боку, важливу роль у вирішенні екологічної проблеми відіграє громадськість, активна позиція особистості, локальної громади, суспільства в цілому.

Аналіз досліджень та публікацій. Теоретичні засади екологічної освіти і виховання, склалися на основі гуманістичних ідей видатних педагогів різних епох (Я. Коменський, Й. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, В. Сухомлинський, К. Ушинський,). Проблеми формування суспільної та індивідуальної екологічної свідомості відображено у працях філософів (В. Деркач, В. Крисаченко, В. Кремень, А. Кочергін, А. Толстоухов, М. Хілько, Г. Швебс та ін.). Вагомими для нашого дослідження стали наукові розвідки підготовки фахівців дошкільної освіти висвітлено у дослідженнях Л. Артемової, Г. Беленької, О. Богініч, А. Богущ, Н. Гавриш, Н. Лисенко, М. Машовець, Т. Поніманської, Г. Тарасенко, які вивчали проблему готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до екологічного виховання дітей дошкільного віку.

З огляду на зазначене, **метою** статті є розкриття особливостей формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до екологічного виховання дітей.

Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації

Виклад основного матеріалу. Аналіз екологічної ситуації в Україні та проведені дослідження сформованості екологічної культури студентів вищих навчальних закладів свідчать, що проблема вдосконалення підготовки майбутніх фахівців до ефективного проведення екологічного виховання дітей потребує цілеспрямованих зусиль. Оскільки в сьогоденні умовах постає проблема більш раціонального використання природних ресурсів і збереження довкілля для нашої держави, стратегічним завданням професійної підготовки фахівця будь-якого профілю, перш за все, повинно бути формування екологічної культури.

Учені С. Сисоєва, Л. Козак зазначають, що дошкільним навчальним закладам відводиться провідна і найважливіша роль в екологічній освіті і вихованні дітей дошкільного віку, а завдання освіти – сформувати систему знань, поглядів і переконань дітей дошкільного віку, які забезпечуватимуть громадську відповідальність за стан навколишнього середовища, як основу існування держави, готовність його поліпшувати шляхом прийняття необхідних екологічно грамотних рішень на основі нового стилю мислення і життя у злагоді з природою. Саме тому у вищому педагогічному закладі повинен культивуватися не абстрактний престиж знань, а престиж особисті, професії педагога, високої нелогічної культури людини [9, с. 126].

Н. Лисенко зазначає, що для того, щоб на практиці реалізувати високий рівень *екологічного виховання*, необхідно чітко уявити методику цієї роботи. Основними стадіями цього процесу учена визначає засвоєння дітьми екологічних знань та перетворення їх в елементи переконань як основне ядро свідомості [5, с. 140].

Розглянемо поняття «культура» та «екологія». В педагогічному словнику «культура» (від лат. *kultura* – виховання, освіта, розвиток) визначається, як сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства протягом його історії. *Екологія* (грец. *oikos* – будинок, дім) – один із розділів біології, який досліджує взаємовідносини між біотичними та соціальними цілісностями та їхнім середовищем [6].

Проаналізувавши науково-педагогічну літературу можна визначити поняття «екологічна свідомість». Так, поняття «екологічна свідомість» – це глибокий, доведений до автоматичного розуміння нерозривний зв'язок людини з природою, залежність благополуччя людей від цілісності й певної незайнятості природного середовища проживання людини. Роль екологічної свідомості полягає у тому, що вона включає, з одного боку, реальні зміни переорієнтації цінностей, зміни у світогляді людини; з другого боку – вимога, яка стосується суспільної свідомості, і задає такий рівень, до якого вона повинна піднятися, щоб людство мало змогу вирішувати екологічні проблеми. За Н. Лисенко «екологічна свідомість – це властивий людині стереотип ставлення до навколишньої природи через засвоєння виробленої системи знань» [5, с. 73].

Завдання педагога вищого педагогічного навчального закладу полягає в тому, щоб розбудити інтелектуальні сили сучасної молоді, показати їм морально-етичну сторону людських відносин з природою, забезпечити багатогранні умови спілкування учнів з природою. Важливим чинником обґрунтування технології екологічного виховання та практичної природоохоронної діяльності у вищому педагогічному навчальному закладі є необхідність врахування таких *основних принципів*: пізнання природи як єдиного цілого; морально-естетичний вплив природи на особистість дитини; єдність патріотичного, емоційного, пізнавального ставлення до природи і практичних дій її збереження.

У вищих педагогічних навчальних закладах все більше уваги приділяється на якість освіти, фундаментальність підготовки фахівців, їх здатність самостійно і творчо мислити, приймати сміливі рішення, втілювати власні ідеї в практику професійної діяльності. Успіх розв'язання питань екологічної освіти та виховання дошкільників значною мірою залежить від рівня сформованості екологічної культури, свідомості, професійної майстерності вихователя дошкільного навчального закладу.

Водночас, О. Безпалько характеризує готовність до діяльності як психологічний стан, як характеристику, якість особистості, сукупність мотивів, установок, почуттів, знань та вмінь тощо. Автор підкреслює, що розбіжності у розумінні сутності готовності можна пояснити «рівнем, на якому вона розглядається: функціональному чи особистісному» [2, с. 37].

Поняття «готовність до професійної діяльності» – сукупність особистісних, психологічних і професійних особливостей вихователя, що передбачає професійну придатність, науково-теоретичну та практичну підготовку. Отже, зміст і структура поняття «*готовність*» зумовлюється таким видом діяльності, який є кінцевою метою підготовки майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу. Компоненти педагогічної моделі вихователів екологічної культури студентів ВНЗ (за Т. Боєвою) [4, с. 107] подаємо в таблиці 1.

Таблиця 1

Компоненти моделі екологічної культури студентів ВНЗ

№ з/п	Назва компонентів	Зміст компонентів
1	Мотиваційно-ціннісний компонент	Особистісна готовність фахівця до здійснення ним активної екологозбережувальної професійної діяльності. Цей компонент об'єднує відносини та моральні риси особистості до дійсності й характеризується його рівнем, широтою, інтенсивністю та дієвістю проявів.